L-EŻAMI TA' NOFS IS-SENA
IL-MALTI
2015-2016

Is-Sena: It-Tielet Sena	**Rotta 3**	**ĦIN:** Sagħtejn
Isem:		**Klassi:**

Għall-istudent/a:

1. **Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub/a.**
2. **L-ortografija, il-punteġġjatura, is-sintassi, l-ideat u l-preżentazzjoni tajbin jgħinuk tikseb riżultati aħjar.**

Għall-għalliema:

Taqsima	1A	1B	1Ċ	1D	1E	2A	2B	2Ċ	Total
Marka	**10**	**5**	**10**	**5**	**20**	**10**	**10**	**10**	**80**
Marka tal-istudent									

Il-MARKI			
	It-Taħdit	**10**	
	Is-Smigħ	**10**	
	Il-Qari u l-Kitba	**80**	
	IT-TOTAL	**100**	

Kummenti:

____

____

____

A. IS-SILTA TAL-FEHIM MILL-QARI

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

IL-MOVIMENT ĊIPKO

Il-kelma *ċipko* bil-Ħindi, li huwa wieħed mid-djaletti tal-Indja, tfisser "teħel". (par. 1)

L-ewwel moviment Ċipko beda fis-seklu 18, meta nies minn 84 villaġġ, immexxija minn mara bl-isem ta' Amrita Devi, daru mas-siġar sabiex jipproteġuhom milli jinqatgħu u ***rnexxielhom***. (par. 2)

Fis-seklu li għadda, fl-Indja reġgħu bdew jinqatgħu ammonti kbar ta' siġar għal skopijiet ta' kummerċ. B'riżultat ta' dan il-foresti naqsu b'rata allarmanti. Dan kellu konsegwenzi koroh li ħadd ma kien ***ippreveda***. Il-ħamrija tal-inħawi fejn inqatgħu s-siġar iddeterjorat u tkaxkret mal-ilmijiet tax-xita. Ma kienx baqa' ħamrija fejn jikber il-ħaxix. Għalhekk, komunitajiet sħaħ waqfu jrabbu l-annimali għax ma kienx hemm fejn jirgħu. Il-qtugħ ta' daqstant siġar fl-Indja rriżulta fin-nuqqas ta' rziezet u l-kultivazzjoni tal-art. (par. 3)

Irħula sħaħ tbattlu. In-nies ħallew l-għoljiet li sfaw bla siġar u mxew lejn il-pjanuri, sabiex ifittxu xogħol. Imma x-xogħol kien skars u dawn in-nies ftaqru mil-lum għall-għada. Minkejja dan, il-qtugħ tas-siġar kompla. Partijiet kbar mill-foresti tal-Indja bdew jitqassmu b'irkant lill-kuntratturi u dawn bdew iħaddmu n-nies u jħallsuhom bl-imqieta. (par. 4)

Issa mal-Indja beda jinħass l-effett ta' din il-kriżi, fejn daqstant bdiewa spiċċaw bil-ġuħ. Fl-irħula bdew jiffurmaw l-ewwel għaqdiet ta' reżistenza, bi protesta għall-qtugħ tas-siġar. F'qasir żmien, it-Tramuntana tal-Indja sar ċentru fejn bdiet titrawwem kuxjenza ekoloġika li wriet lid-dinja kif deforestazzjoni tista' ġġib magħha tant qerda u sofferenza. Peress li nqatgħu s-siġar u naqset il-veġitazzjoni tal-inħawi, ix-xmajjar spiċċaw bla lqugħ. Fl-1970 faret ix-Xmara Alaknanda u qerdet mat-350 kilometru mimlija villaġġi. Minn dak iż-żmien, dawn l-inħawi ma waqfux jesperjenzaw valangi tat-tajn u xmajjar ifuru. (par. 5)

Sentejn wara, xi kuntratturi waslu f'Gopeshwar, post ieħor fit-Tramuntana tal-Indja, għax kienu ħadu kuntratt ta' 300 siġra. ***Fl-aħħar tal-mazzita sabu ż-żbiba***. In-nies tal-inħawi riedu jwaqqfu l-qtugħ ta' aktar siġar, imma bla vjolenza. B'hekk ir-raħħala, speċjalment in-nisa, daru ma' kull siġra qishom qed jgħannquha. Weħlu magħha. Damu hemm sakemm il-kuntratturi qatgħu qalbhom. (par. 6)

Minn hawn twaqqaf il-Moviment Ċipko, li fil-biċċa l-kbira kien magħmul minn nisa li, bi protesta favur l-ambjent, żammew diversi kuntratturi milli jaqtgħu s-siġar, billi jgħannqu s-siġar, idawru jdejhom u jeħlu magħhom. (par. 7)

L-EWWEL TAQSIMA: IL-LINGWA	(50 marka)

1A. Il-Fehim it-Test

______
10

Wieġeb il-mistoqsijiet fi kliemek skont is-silta li qrajt.

1. X'wassal biex inbena l-moviment Ċipko? (par. 2) (2marki)

____

____

2. Spjega l-proċess li bih il-qtugħ tas-siġar wassal għar-rovina ta' ħafna rħula. (par. 3) (3 marki)

____

____

____

3. Għala ftaqru l-bdiewa? (par. 4) (marka)

____

4. Għalfejn taħseb li l-foresti baqgħu jinqatgħu, minkejja kollox? (2 marki)

____

5. Kif ġibdet l-attenzjoni tad-dinja t-Tramuntana tal-Indja? (par. 5) (marka)

____

6. Għalfejn il-moviment issejjaħ "Ċipko"? (par. 1 u 6) (marka)

____

1B. Għarfien il-Lingwa

_____ 5

1. Għal min qed jirreferi l-Pronom Mehmuż *hom* fi **rnexxielhom** (par. 2)? ____________________

2. Spjega l-kelma **ippreveda** (par. 3). ____________________

3. Minn paragrafu 3 sib kelma Rumanza li tfisser "inqerdet". ____________________

4. Liema kelma f'paragrafu 5 tfisser "il-qtugħ tas-siġar"? ____________________

5. Fisser il-qawl f'paragrafu 6: **Fl-aħħar tal-mazzita sabu ż-żbiba**.

____

1Ċ. Il-Grammatika

_____ 10

IL-ĦAJJA MODERNA

Ħafna jemmnu li l-ħajja saret moderna wisq. Iżda bil-kelma *moderna*, x'nifhmu? Hemm min jistqarr li ħafna nies qegħdin jitilfu l-fidi fir-reliġjon, b'mod speċjali ż-żgħażagħ. Oħrajn jisħqu li t-teknoloġija qiegħda tbiddel il-mod kif il-bniedem iħares lejn il-ħajja, filwaqt li oħrajn jemmnu li l-flus saru ċ-ċentru tal-ħajja umana li qegħdin iwasslu għall-gwerer u l-firdiet. B'hekk, bosta huma konvinti li l-bniedem tal-lum, minkejja ċ-ċokon tiegħu, hu wisq mitluf f'dawn l-hekk imsejħa ħmerijiet, li għalih huma l-egħżeż ħwejjeġ fil-ħajja tiegħu. Ħwejjeġ li waqt is-siegħa ta' mewtu l-ebda wieħed minn fuq wiċċ id-dinja mhu se jieħu miegħu!

1. F'liema forma tal-verb hu l-verb **jitilfu**: _______________
2. F'liema forma tal-verb hu l-verb **iwasslu**: _______________
3. F'liema forma tal-verb hu l-verb **tbiddel**: ______________
4. F'liema forma tal-verb hu l-verb **nifhmu**: ______________
5. F'liema forma tal-verb hu l-verb **jisħqu**: ________________
6. F'liema forma tal-verb hu l-verb **jistqarr**: ______________
7. Agħmel il-verb **qagħad** fis-**sitt forma Plural**: ______________
8. Agħmel il-verb **nifhmu** fit-**tmien forma Maskil**: ______________
9. Oħroġ verb fid-**disa' forma Maskil** mill-kelma *ċokon:* ______________
10. Oħroġ verb fit-**tieni forma Femminil** mill-kelma *mewtu:* _____________

1D. Il-Kitba Funzjonali

5

Agħżel waħda minn (a) jew (b) u ikteb 80 kelma fuqha:

a) L-iskola se tinfetaħ għall-pubbliku. L-istudenti se jorganizzaw il-ġurnata kif jixtiequ huma. Ikteb **AVVIŻ** biex tħajjar lin-nies jiġu jipparteċipaw ħalli l-flus li jinġabru jingħataw lid-Dar tal-Providenza.

JEW

b) L-iskola se torganizza ħarġa għal Għawdex. Ikteb **AVVIŻ** biex tħeġġeġ lill-istudenti jiġu. Agħżel il-ġurnata, il-prezz u l-postijiet li se jżuru.

1E. Il-Komponiment Ġenerali

______
20

Agħżel **wieħed** mit-titli li ġejjin u ikteb komponiment ta' madwar **250 kelma** fuqu fil-linji pprovduti.

1. Taqbel li żgħażagħ tamparek jibqgħu barra sa tard billejl? Iddiskuti.
2. Il-karriera li nixtieq naqbad.
3. Il-festa tar-raħal.

Titlu numru:_________

IT-TIENI TAQSIMA: IL-LETTERATURA (30 marka)

2A. Referenza għall-Kuntest (Poeżija – *Nadriet 3*)

____
10

Referenza għall-Kuntest (10 marki)

Aqra dawn iż-żewġ strofi u wieġeb il-mistoqsijiet dwar il-poeżija:

Kont fuq xifer ta' blata; f'riġlejja
Waħda f'waħda l-mewġ tasal u tmur.
Kien il-baħar jitbewwes max-xtajta
Hieni u ħiemed maġenbha mixħut?

Ġera ħsiebi lejn hena tfuliti,
Iż-żmien ħelu tal-ħajja bla ħsieb,
Meta kollox hu safi mill-ħtija,
Meta kollox ma' qalbna jinġieb.

1. Minn liema poeżija huma meħudin dawn il-versi? Min hu l-poeta li kitibha?

____ (2 marki)

2. Fi kliemek fisser dawn iż-żewġ strofi.

____

____

____ (2 marki)

3. Sib **personifikazzjoni** u iktibha. ______________________ (marka)
4. Spjega l-personifikazzjoni:

____

____ (marka)

5. X'tip ta' strofi għandha din il-poeżija? ______________________ (marka)
6. Ikkummenta dwar ir-**rima**. ______________________

____ (2 marki)

7. Fuq il-poeżija stess immarka fejn insibu **anafora** billi tagħmel sinjal taħt il-kliem. (marka)

2B. Il-Poeżiji minn *Nadriet 3*

____ 10

Mistoqsijiet oħra **(10 marki)**

1. (a) Iddeskrivi l-karattru tal-bejjiegħ, f'"Il-Bejjiegħ tal-Gazzetti".

____

____ (2 marki)

(b) X'kien jgħożż l-aktar fid-dinja?

____ (marka)

2. Spjega l-paradoss/ il-kuntrast li joħroġ fil-poeżija f' "Il-Bejjiegħ tal-Gazzetti"?

____

____

____(4 marki)

3. F'madwar 30 kelma ikteb l-interpretazzjoni tiegħek ta' "Matul is-Snin tal-Ħajja" ta' Ġużè Chetcuti .

____

____

____

____(3 marki)

2Ċ. In-Novelli minn *Stejjer Għal Qabel Jidlam*

____ 10

A. Wieġeb dawn il-mistoqsijiet dwar in-novella: *Sold għall-Ħamiem, Sinjur!* **(5 marki)**

1. X'kien is-sehem ta' Fefu fin-novella? (marka)

____

2. Spjega x'kien jgħid Vestru lil kull min jiġi quddiemu? (marka)

____

3. Għala kellu jsellem lill-ħamiem għall-aħħar darba? (marka)

____

4. Spjega kif kien għaraf iqatta' wkoll il-ħajja tal-isptar? (marka)

____

____

5. F'liema jum miet Vestru u għala bkietu s-soru? (marka)

____

____

B. Minn dawn l-erba' mistoqsijiet li ġejjin trid twieġeb <u>waħda biss</u>: (5 marki)

1. <u>IT-TIFEL TAL-BAĦAR</u>

Agħżel **WAĦDA**:

i. Fin-novella 'It-Tifel tal-Baħar' joħorġu diversi tagħlimiet. F'madwar 70 kelma, semmihom u kkummenta fuqhom b'referenza għan-novella.

JEW

ii. F'madwar 70 kelma, għid f'liema żmien teħodna lura n-novella, ma' min ilaqqagħna l-awtur, fejn kienu jgħixu u x'kien xogħolhom.

JEW

2. <u>SITT XHUR MHUMA XEJN</u>

Agħżel **WAĦDA**:

i. F'madwar 70 kelma, irrakkonta x'għamlet l-omm f'jum it-tieġ ta' binha.

JEW

ii. Fin-novella 'Sitt Xhur mhuma Xejn' toħroġ biċ-ċar it-tema tal-imħabba. F'madwar 70 kelma, ikkummenta fuq dan b'referenza għan-novella.

Agħmel ċirku madwar in-numru tal-mistoqsija li se twieġeb: 1(i) jew 1(ii) jew 2(i) jew 2(ii)

TMIEM IL-KARTA